

Charisma

Het charisma van een instituut of sociëteit is, zo lang het bestaat, de centrale richtlijn van handelen. Ook wanneer alle leden op hoge leeftijd zijn, is het de moeite waard het charisma vorm te geven. Dit kan gebeuren in:

- gemeenschapsleven
- vieren en herdenken
- apostolaat
- het organiseren van pastorale zorg

De leden moeten zo lang mogelijk met elkaar blijven praten over deze zaken. Het is een voorname taak van oversten om dat mogelijk te maken.

Gemeenschapsleven

Religieus leven is gemeenschapsleven. Er moet zorg besteed worden aan de kwaliteit daarvan. Leden zullen diverse verwachtingen hebben van communiteitsleven: de lichamelijke en geestelijke mogelijkheden lopen uiteen, de een is meer op zelfstandigheid gesteld dan de ander, de intensiteit van het gebedsleven verschilt. Het communiteitsleven moet de leden tot hun recht laten komen en hen in staat stellen als religieuzen te leven.

De huisvesting moet gemeenschapsleven mogelijk maken. Het komt voor dat kloostergemeenschappen die niet meer in een eigen huis leven, geen gemeenschappelijke ruimte meer hebben die voor hen gereserveerd is. Een dergelijke situatie moet vermeden worden.

Communititeiten kunnen ondersteund worden van buitenaf. Deze ondersteuning kan zowel liggen op het vlak van het leiding geven aan het communiteitsleven, als op het vlak van het omgaan met de moeilijkheden van de hoge leeftijd van de leden van de gemeenschap. Op diverse plaatsen is er een *coördinator kloostergemeenschap* of *communiteitsleid(st)er* in dienst genomen en/of een of meer *contactpersonen religieuzen*. Beschrijvingen van deze functies staan in de

→ ***Bijlage Functies externe ondersteuning; nummers 22 resp. 21***

Vieren en herdenken

Feesten en gedenkdagen zijn het waard om te vieren. Professiejubilea, herdenking van de stichter(es) en van belangrijke momenten uit de geschiedenis van het instituut, geven voeding aan het charisma. Het zijn momenten waarop de eigenheid van het instituut in herinnering kan worden geroepen.

De vele publicaties en de geestelijke testamenten die diverse instituten het licht hebben doen zien, passen hier ook in.

Apostolaat

Vaak is het apostolaat traditioneel de sterkste uitdrukking van het charisma. Het afstoten van de oude werken kan dan tot het gevoel leiden dat er iets fundamenteels ontbreekt. Het is daarom de moeite waard te onderzoeken of er nog steeds iets mogelijk is op dit terrein.

Dit vraagt wat creativiteit. Zo kan men zich blijven informeren over de actualiteit in onderwijs of zorg, waar het instituut voorheen in werkte. Denk aan het kritisch volgen van wat er in de zorgsector gebeurt. Binnen de instituten zit een schat aan ervaring.

Ook het geven van geld aan goede doelen kan verbonden worden met het charisma. Dat vraagt om een goede onderscheiding. Niet elk goed doel past bij elk instituut. Hoe bewuster het instituut geeft, hoe beter het zijn charisma kan uitdrukken in het giftenbeleid.

Het organiseren van pastorale zorg

Pastorale zorg is voor een klooster geen franje, maar noodzaak. Daarbij gaat het zowel om pastorale begeleiding van de gemeenschap en van de individuele leden, als om het verzorgen van liturgie/eucharistie.

Het tekort aan pastores, dat overal in het land geldt, doet zich ook voor in de kloosters. Daarbij is het niet vanzelfsprekend dat de zorginstellingen, waar de oudste en zieke leden terecht komen, blijvend die pastorale zorg zullen garanderen. Hierover moet men goede afspraken maken.

Wanneer het religieus instituut in een fase van grote verandering zit, zoals verhuizing of het afstoten van een deel van het eigen klooster, is het belangrijk te proberen de pastorale zorg voor lange tijd goed te organiseren. Samenwerking met religieuze instituten in de buurt kan zinvol zijn.

Naast een priester, die nodig is voor de eucharistie, kan gedacht worden aan een pastoraal of theologisch werk(st)er. Van deze laatste staat een functiebeschrijving in de

→ **Bijlage Functies externe ondersteuning; nummer 23**

Bijlage Functies externe ondersteuning, nummers 21, 22 en 23

21. Contactpersoon religieuzen

Dienst: Verzorging en verpleging

Kern van de functie

Bijdragen aan een optimaal leef- en woonklimaat in een klooster door het uitvoeren van een aantal taken in de persoonlijke levenssfeer van religieuzen en eventueel aangewezen derden.

Plaats in de organisatie

Ontvangt leiding van het bestuur of een door het bestuur aangewezen persoon. Geeft zelf geen leiding.

Taken en verantwoordelijkheden kunnen o.a. zijn:

- Is beschikbaar voor religieuzen door hen een luisterend oor te lenen.
- Helpt religieuzen bij hun contacten naar buiten, zoals bezoek van of aan familie, mede-religieuzen of vrienden, het voeren van correspondentie, het deelnemen aan familiebijeenkomsten en begrafenissen.
- Helpt religieuzen bij het doen van inkopen (zoals bijvoorbeeld van kleding of andere persoonlijke benodigdheden) en het verzorgen van kleding.
- Begeleidt religieuzen in hun omgang met medewerkers en vrijwilligers van het verzorgings- of verpleeghuis, indien zij daar verblijven.
- Begeleidt religieuzen indien zij medische zorg behoeven, bijv. bij bezoek aan de huisarts, specialist of het ziekenhuis.
- Stimuleert contacten tussen religieuzen onderling, met vrijwilligers en, indien van toepassing, met medewerkers van het verzorgings- of verpleeghuis waar zij verblijven.
- Helpt bij het organiseren van liturgie- en andere religieuze vieringen.
- Stimuleert en organiseert groepsactiviteiten (cultureel, ontspanning, educatief).
- Regelt allerlei activiteiten bij verjaardagen, jubilea, kloosterfeesten en uitvaarten.
- Begeleidt religieuzen bij het (her)inrichten van hun kamer(s) en het organiseren van hun persoonlijke zaken.
- Begeleidt religieuzen persoonlijk in de laatste levensfase.
- Verricht administratieve en secretariële werkzaamheden, die bij voorgaande taken horen.

Functie-eisen, vaardigheden en verantwoordelijkheden:

- Kennis van en ervaring in verzorging en/of welzijnswerk op MBO-niveau.
- Gevoel voor de cultuur, spiritualiteit en levensstijl van religieuzen.
- Binnen richtlijnen zelfstandig werken, kan terugvallen op bestuur en/of overste/ abt.
- Omgang met de veelal oudere religieuzen vereisen tact en hulpvaardigheid.
- Representativiteit bij veelvuldige contacten, ook extern met o.a. familie van religieuzen.

Bezwarende omstandigheden:

- Kans op psychische druk bij hulp bij moeilijke beslissingen van religieuzen.

Functiegroep advies: 35

22. Coördinator kloostergemeenschap

Komt ook voor onder de benaming: leidster

Dienst: Geestelijke en culturele zorg.

Kern van de functie:

De zorg voor de immateriële belangen van de gemeenschap en het lichamenlijk en geestelijk welzijn van haar leden. Het uitvoeren van taken die normaliter door de overste of abt worden verricht.

Plaats in de organisatie:

Ontvangt leiding van het bestuur of een daartoe aangewezen persoon. Kan leiding geven aan contactpersonen, mantelzorgers, huishoudelijke personeel vrijwilligers.

Taken en verantwoordelijkheden kunnen o.a. zijn:

- Ondersteunt de gemeenschapsoverste.
- Creëert een leefklimaat waarin de gemeenschap tot haar recht kan komen en de gemeenschapsleden als religieuzen kunnen leven.
- Treft praktische voorzieningen voor de gemeenschap en haar leden
- Bereidt activiteiten en bijeenkomsten voor, ook die met een religieus karakter.
- Onderhoudt contacten met bewoners, met de leiding, met familieleden, bezoekers en medisch/verplegend/verzorgend personeel.
- Bevordert een goede, open sfeer in de religieuze leefgroep;
- Stimuleert zoveel mogelijk groepsactiviteiten;
- Heeft aandacht voor een goede dagbesteding en voor contacten naar buiten;
- Initieert en organiseert in bijzondere omstandigheden (jubilea, overlijden, feestdagen) bijeenkomsten met een religieus en aangepast karakter;
- Is verantwoordelijk voor de verzorging van kamers en kleding, voor de schoonmaak en de keuken;
- Treedt op als vertegenwoordiger van de bewoner, indien dan gewenst en nodig is.
- Geeft leiding aan het huishoudelijk personeel en aan de medewerkers mantelzorg en heeft oog voor hun bijdrage aan het welzijn van de individuele religieuzen en de gemeenschap;
- Begeleidt eventueel religieuzen bij bezoek aan huisarts en ziekenhuis en regelt het bezoek aan de religieuzen die in het ziekenhuis liggen;
- Schakelt vrijwilligers in bij de ontspanning en begeleiding van zieke religieuzen
- Zorgt voor een goede ontvangst en introductie van nieuwe bewoners, helpt bij de verhuizing.
- Treft (in overleg met de overste) regelingen rond het overlijden van religieuzen.

Functie-eisen, vaardigheden en verantwoordelijkheden:

- Kennis van en ervaring in management op HBO-niveau.
- Gevoel voor de cultuur, spiritualiteit en levensstijl van religieuzen.
- Zelfstandigheid.
- Omgang met de veelal oudere religieuzen vereisen tact en hulpvaardigheid.
- Representativiteit bij veelvuldige contacten, ook extern met o.a. familie van religieuzen.

Bezwarende omstandigheden:

- Psychische belasting bij conflicterende belangen en bij contact met personen in laatste levensfase.

Funcatiegroep advies: 50

Toelichting:

Elke religieuze leefgroep (ook in een kloosterverzorgingshuis) is een communiteit met een eigen overste, zijnde een religieus van het betreffende religieus instituut. Ter uitvoering van de taken, door het bestuur bepaald, en ter ondersteuning van de overste van de communiteit, kan voor de leefgroep, of voor meerdere leefgroepen samen, door het bestuur van het religieus instituut een coördinator worden aangesteld. Die hoeft geen lid van het betreffende religieus instituut te zijn maar aan de functionaris worden in feite belangrijke aspecten van de leiding van de communiteit opgedragen.

23. Theoloog/theologisch werker

(vormingswerker, pastor/pastoraal werker, opbouwwerker, onderzoeker, beleidsmedewerker)

Dienst: Geestelijke en culturele zorg

Kern van de functie:

Het bevorderen van de religieuze communicatie tussen mensen onderling en tussen mens en God met oog voor de maatschappelijke context en de geschiedenis, waarbinnen mensen leven.

Plaats in de organisatie:

Ontvangt leiding van het bestuur of een daartoe aangewezen persoon. Geeft zelf geen leiding (met uitzondering van de pastor/pastoraal werker die leiding geeft aan de – eventueel aanwezige – groep vrijwilligers).

Functie-eisen, vaardigheden en verantwoordelijkheden kunnen o.a. zijn:

Theologische arbeid wordt op meerdere wijzen verricht. Daarom kan in de functie theoloog/theologisch werker onderscheid gemaakt worden naar de volgende functies.

1. De theoloog die werkzaam is in het vormingswerk is verantwoordelijk voor de begeleiding van leer- en veranderingsprocessen in cursusverband op het gebied van geloof en samenleving. Hij bereidt cursussen voor, begeleidt cursussen, ontwikkelt beleid, voert ondersteunend overleg en zorgt voor werkontwikkeling ten behoeve van nieuwe cursussen.
2. De theoloog die werkzaam is als pastoraal werker en vertrekt vanuit de zin- en levensvragen van mensen, is verantwoordelijk voor de uitvoering van het pastoraat op verschillende niveaus. Hij verzorgt het pastorale contact met de bewoners en mogelijk het netwerk van betrokkenen. Hij verzorgt het pastorale contact met het personeel van de instelling. Hij levert op grond van het pastoraat een eigen inbreng in het beleid van de organisatie en voert daartoe overleg met de leiding en de overige disciplines. Deze functie veronderstelt de zending van de bisschop.
3. De theoloog die werkzaam is als opbouwwerker is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en implementatie van structuren op het vlak van geloof en samenleving. Daartoe ontwikkelt hij contacten met individuen, groepen en verantwoordelijke besturen, ontwikkelt beleid, voert overleg, ontwikkelt cursusmateriaal en verricht groepswerk.
4. De theologisch onderzoeker is verantwoordelijk voor het aangeven van verbanden en structuren in bestaande theologieën van heden of verleden en het expliciteren van wat impliciet gebleven is. Hij doet dat door middel van studie en onderzoek. De resultaten hiervan worden openbaar gemaakt in de vorm van publicaties, studiebijeenkomsten en andere daartoe geëigende kanalen.
5. De theoloog die werkzaam is als beleidsmedewerker is verantwoordelijk voor advies en ondersteuning ten behoeve van de opstelling en uitvoering van het beleid binnen een organisatie. Hij verricht daartoe theologische reflectie, studie en onderzoek, voert overleg, verzorgt publicaties, organiseert bijeenkomsten en ontwerpt beleidsvoorstellen.

Contacten: Intern met bewoners en personeelsleden, eventueel met de leiding en de overige disciplines. Extern met cursisten, leden van de doelgroep, verantwoordelijke besturen.

Algemeen geldt: De theoloog/theologisch werker draagt een eigen professionele verantwoordelijkheid voor de uitoefening van de functie. De theoloog/theologisch werker beschikt over een voltooide academische of hbo-opleiding of een andere door de bisschop erkende opleiding in de theologie, inclusief een gelijkwaardige opleiding in het buitenland. Functies 1 (vormingswerker),

2 (pastor/pastoraal werker) en 3 (opbouwwerker) vereisen een theologische opleiding, zoals voorafgaand geformuleerd, met een praktische pastorale vorming, gericht op het pastoraat.

Bezwarende omstandigheden:

- Kans op psychische belasting door belangenconflicten en omgaan met moeilijke beslissingen van mensen.

Functiegroep advies:

- Functiegroep 55: Indien de functie door opleiding en ervaring op HBO-niveau wordt uitgeoefend.
- Functiegroep 60: Indien de functie door opleiding en ervaring op academisch niveau wordt uitgeoefend.